

Fritidshemmets samverkan med hem och vårdnadshavare

Ett föräldraperspektiv på samverkan

Det är snart dags för föräldramöte på skolan och Elena som är ensamstående förälder till tre barn Mika, Nova, Tindra tvekar av olika anledningar att gå på mötet. Elena började arbeta i hemvården direkt efter gymnasiet. Sedan kom barnen och allt har bara rullat på. Mika har precis börjat i årskurs två och går på fritidshemmet både innan och efter skoldagen. Nova och Tindra går i förskolan. Efter separationen, för ett år sedan, flyttade Elena till ett nytt område. Det var en stor omställning för henne och barnen och hon har nu lång resväg till och från sitt arbete vilket innebär att barnen har långa dagar på förskola och fritidshem. Elena berättar:

Jag fick en lapp från fritidshemmet att Mika behöver extrakläder, strumpor och vantar och sådant. Det är ju lättare med de yngre barnen som får arva men till Mika måste jag ju köpa nytt. Jag vet inte hur jag ska lösa det denna månad? Sen har det kommit en lapp om att det snart är föräldramöte på skolan och jag har ingen som kan se efter barnen. Mina föräldrar bor långt bort och jag känner ingen här. Dessutom så vill de säkert ta upp att Mika saknar extra kläder på fritidshemmet. Jag har försökt prata med personalen på fritidshemmet om min situation men igår till exempel när jag lämnade Mika på morgonen innan jag skulle till jobbet, så var det ingen lärare från hans avdelning där. Jag brukar ringa till fritidshemmet när jag har hämtat de andra två barnen och be dem skicka hem Mika men då finns det ju inte tid att prata, jag vet ju att de måste vara med barnen. När Mika kommer hem berättar han vad han gjort på fritidshemmet och de verkar ju göra väldigt mycket roligt men sista tiden så har han sagt att han inte vill vara där. Nu pratar Mika också om att han vill ha kalas på Lek & Buslandet som hans kompisar har men det finns "inte på kartan" att jag skulle kunna betala 2000 kronor för att bjuda tio kompisar. Jag som inte ens har råd att köpa nya kläder till barnen. Är det sådana saker som ska tas upp på mötet så har jag ju ändå ingen lust att gå.

Fritidshemmets perspektiv

Från fritidshemmet finns förväntningar på att föräldrar ska vara delaktiga, intresserade, se till att eleverna har extrakläder och medverka i de träffar skolan bjuder in till men som vi ser i exemplet så handlar Elenas olust inför att delta på föräldramötet inte om bristande intresse. Det handlar snarare om att vardagen är en ständig kamp med ekonomi, hämtning och lämning av barn till förskola och fritidshem, svårigheter att kommunicera med fritidshemmet, bristande socialt nätverk och en känsla av att inte räkna till.

Det finns barn som växer upp i familjer med trångboddhet, fattigdom, psykisk ohälsa, missbruk eller med erfarenheter från krig och flykt, vilket kan få allvarliga konsekvenser för deras hälsa, skolgång och framtida liv (Bris, 2019; Mörk,

Sjögren & Svaleryd, 2015). Utan stöd hemifrån kan det vara svårt att lyckas i skolan. Med små ekonomiska resurser minskar troligen också möjligheterna att delta i olika fritidsaktiviteter och andra sociala aktiviteter som kamraterna gör. I exemplet ovan så ville inte Mika gå till fritidshemmet och detta kan ha många olika förklaringar.

Enligt Rädda barnen (2013) beskriver barn som lever i ekonomisk utsatthet ofta en känsla av att inte vara omtyckta eller delaktiga i en gemenskap vilket skulle kunna vara en orsak till att Mika inte vill gå till fritidshemmet.

Skolverkets statistik visar att det finns stora skillnader mellan skolor när det gäller hur stor del av eleverna som går ut grundskolan med behörighet till gymnasiet. Forskning visar att elevernas socioekonomiska bakgrund har fått en ökad betydelse för hur de lyckas i grundskolan (PISA, 2018; Skolverket, 2018; SOU, 2017:35). Skolor med låga kunskapsresultat har särskilt stora utmaningar att förbättra elevernas resultat. Särskilda utmaningar kan också finnas när det gäller elever med erfarenheter av migration (SOU, 2017:35).

Fritidshemmet har, liksom förskoleklassen och skolan, ett kompensatoriskt uppdrag som innebär en strävan efter att uppväga skillnader i elevers förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Utgångspunkten är att familjebakgrund eller vilken skola elever går i inte ska ha betydelse för deras framtid och livschanser. En av de faktorer som beskrivs öka elevers utvecklingsmöjligheter och för skolan och fritidshemmet att nå en högre likvärdighet är en fungerande samverkan mellan skolan och hemmet (jfr Hattie, 2014; OECD, 2016; Skolverket, 2014). Fritidshemmet kan här vara en aktiv resurs genom att skapa starka relationer med föräldrar och vårdnadshavare. Fritidshemmet beskrivs i forskning som en viktig förmedlingsarena mellan hem och skola. Personalen i fritidshem blir representanter också för skolans värld som en ”spindel i nätet” eftersom de träffar vårdnadshavarna oftare än skolpersonalen, när elever lämnas och hämtas på fritidshemmet. Personalen i fritidshemmet interagerar ofta med klasslärare och ser också eleverna under hela skoldagen. När elever lämnas och hämtas på fritidshemmet kan personalen förmedla information från skolan till hemmet men också omvänt att vårdnadshavare kan förmedla information till skolan (Simonsson, 2019).

Enligt läroplanen (Skolverket, 2019, s. 9) ska skolan ”vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran och utveckling. Arbetet måste därför ske i samarbete med hemmen”. Fritidshemmet har här en betydelsefull uppgift och beskrivs i forskning som en viktig förmedlingsarena mellan hem och skola.¹ I styrdokumentet finns en förväntan på att föräldrar ska vara delaktiga, intresserade och stödja sina barns skolgång. Många föräldrar har kanske utifrån sin position i samhället och egen utbildning en god möjlighet att känna sig jämlika i mötet med skolan och också trygga i sina möjligheter att stödja sitt barns skolgång. Andra har sämre förutsättningar, såsom i exemplet med Elena, för att stödja sitt barn beroende på till exempel ekonomiska resurser, utbildningsnivå, engagemang eller

¹ I artikeln används *familj* och *hem* synonymt, likaså *föräldrar* och *vårdnadshavare*.

förmåga. Samverkan mellan hem och skola kan därför se väldigt olika ut. På en skola kan till exempel tydligt strukturerade föräldraråd som träffas med jämna mellanrum fungera bra. På en annan skola kanske det fungerar bättre med informella drop-in för vårdnadshavare där de kan träffa lärarna och kanske komma med förslag, idéer och frågor.

Olika traditioner och praxis

Ibland har personal och föräldrar en samsyn på hur samverkan ska ske men det kan också vara så att det kan skilja sig mycket åt vilket kan vara svårt att hantera. För att lägga grunden till en god samverkan är det av största vikt att klargöra vilka förväntningar skola och hem har på varandra. Ömsesidig okunskap om förväntningar från båda håll kan leda till missförstånd som försvårar samverkan som vi såg i exemplet med Elena.

Många föräldrar har goda kunskaper om de obligatoriska skolformerna och skolans normer och förväntningar. Däremot kanske kunskapen om fritidshemmets uppdrag inte är lika stor. Egna erfarenheter från att ha gått på fritidshem skiljer sig troligen mycket åt från hur det ser ut idag, då läroplanen dels har reviderats och uppdraget har förtydligats sedan 90- talet och dels att egna upplevelser av fritidshemmet som barn skiljer sig åt från hur en som vuxen ser det. Sverige har, i jämförelse med många andra länder, en unik fritidshemsverksamhet, vilket också innebär att föräldrar uppvuxna i andra länder troligen inte har erfarenhet av vad undervisning i fritidshem innebär. För föräldrar som saknar tillräckliga kunskaper i svenska språket kan det bli svårt att förstå fritidshemmets funktion och vilken roll vårdnadshavare förväntas ha. Forskaren Laid Bouakaz (2009) har, som exempel, i sina studier bland arabisktalande familjer funnit stora skillnader när det gäller traditioner och praxis mellan olika länder, vad gäller förhållandet mellan hem och skola och vilka förväntningar som finns från skolans håll på föräldrar, vilket också talar för hur viktigt det är med kommunikation mellan fritidshemmet och föräldrar med migrationsbakgrund.

Hur blir en skola framgångsrik i att skapa goda relationer med elevernas vårdnadshavare?

Grunden för en god samverkan handlar om att vara professionell och arbeta strategiskt för att skapa goda relationer mellan hem och skola (Markström & Simonsson, 2017). I Skolverkets allmänna råd om fritidshem (SKOLFS, 2014:39) lyfts området samverkan med hemmet fram. Detta samarbete har en betoning på kommunikationen mellan aktörerna. Vårdnadshavarna är tillsammans med eleverna mottagare och deltagare i denna dialog, dock är det skolan som har ansvar för att denna typ av samtal förs.

Personalen i fritidshemmet bör informera och föra en dialog med elevens vårdnadshavare om hur aktiviteterna i fritidshemmet leder fram till syftet och målen med fritidshemmets verksamhet, och erbjuda eleven och elevens vårdnadshavare samtal om elevens trivsel, lärande och utveckling i fritidshemmet, antingen tillsammans med personalen i förskoleklassen eller skolan, eller enskilt i fritidshemmet (s.39).

Genom att kommunicera och synliggöra undervisningens innehåll, mål och syfte får vårdnadshavare mer insyn i fritidshemmets och skolans dagliga arbete och förståelse för den verksamhet där eleven befinner sig en stor del av dagen. På Skolverkets webbplats finns till exempel information om fritidshemmets uppdrag, skolsystemet i Sverige, regler och annat på svenska men också översatt till flera andra språk. Att samverka med hemmet ingår i uppdraget och bör därför också diskuteras, planeras och utvärderas i det systematiska kvalitetsarbetet. Tid behöver avsättas för att skapa en samsyn i arbetslaget om hur samverkan med hem och vårdnadshavare ska se ut. Genom att tillsammans diskutera samverkansuppdraget, kartlägga vilka behov som finns på skolan och i fritidshemmet, sätta tydliga mål på olika nivåer och dokumentera det som görs, så kan rätt insatser prioriteras.

Dagliga möten - Att nå vårdnadshavare med information

Viktigt i fritidshemmets verksamhet är att bygga förtroendefulla relationer men också att kommunicera och nå fram med information. Informationen kan ges på flera olika sätt; genom så kallad ”tamburkontakt”, via lappar, veckobrev, eller digitalt; till exempel bloggar som lätt kan nås via en smartphone. Det kan vara bra att ta reda på hur föräldrarna lättast tar till sig information. För några kan det vara bra att få information via mail, för andra kan det vara bättre med muntlig information. Som för Elena i exemplet ovan så kanske det skulle vara lättare om Elena själv fick komma med förslag på hur kommunikation och samverkan mellan hem och fritidshem kan se ut.

Att använda kroppsspråk och bilder som stöd för kommunikationen är också ett sätt att minska de språkliga barriärerna. Det är också viktigt att använda tolk och ge information på elevens modersmål. Det är en fördel när modersmållärare eller studiehandledare på modersmålet, om dessa finns i skolan, utför tolkningen eftersom de troligtvis redan har etablerat en förtroendefull relation med elev och vårdnadshavare samt för att undvika perspektivkrockar som kan uppstå (Lahdenperä, 2018; Månsson & Osman, 2017). Forskning visar att för elever som har migrationsbakgrund ökar möjligheterna att lyckas i skolan då elevernas alla språkliga resurser, deras erfarenheter och den kultur som finns i deras omgivning tas tillvara och ses som viktig. Självförtroende är en viktig faktor i alla elevers identitetsutveckling och för elever med migrationsbakgrund kan det ha stor betydelse om de möts av en positiv inställning till flerspråkighet där alla språk har samma värde och betraktas som en källa för lärande och för utveckling av kunskap. Här har personal med kompetens om olika etniska, religiösa och språkliga bakgrunder såsom modersmållärare, lärare med minoritetsspråk och andra vuxna med samma etniska eller språkliga bakgrund en viktig funktion (Bunar, 2015; Stretmo & Melander, 2013; Svensson, 2017).

Formella möten-utvecklingssamtal och föräldramöte

Eftersom utvecklingssamtal inte är obligatoriskt på fritidshemmet ser detta mycket olika ut på fritidshem (Simonsson, Elvstrand & Lago, 2015). Ett formellt samtal inom fritidshemsverksamheten blir dock en viktig kanal för att nå

vårdnadshavarna och visa att verksamheten inte ”bara” handlar om fritidshemmets uppdrag att tidsmässigt göra det möjligt för föräldrar att förena föräldraskap med arbete eller studier, utan att fritidshemmet också har en viktig uppgift med syfte och mål i det sammanhållna utbildningssystemet. Ett exempel på när det kan vara särskilt viktigt att ha ett formellt samtal är vid övergången från förskola till förskoleklass och fritidshem eftersom det då sker många förändringar som kan skapa oro för barn och föräldrar (Ackesjö, 2017). Ett samtal med elev och förälder om hur den nya miljön upplevs kan vara ett sätt att bygga goda relationer mellan hem och skola och ett tillfälle att informera om syftet och målen med fritidshemmets verksamhet. Genom ett strategiskt arbete redan innan och under inskolningen ökar sannolikheten att en tillitsfull relation utvecklas mellan hem och fritidshem.

Genom att planera för olika former av möten där elever, föräldrar och personal träffas, till exempel ”öppet hus” eller vernissage, ges föräldrarna möjlighet att se vad eleverna gör på fritidshemmet. Föräldrar får då möjlighet att se att de språk som eleverna talar och de erfarenheter de har med sig är viktiga i undervisningsmiljön vilket skapar positiva förutsättningar för samverkan. Det blir också ett tillfälle att prata med personalen mer informellt och för föräldrar att mötas och skapa nya kontakter med andra föräldrar i området. Som i exemplet med Elena, som hade svårt att hitta tillfällena att prata med personalen, kan det vara värdefullt att hitta nya kommunikationskanaler utöver de traditionella som telefon eller mail. Elena kan också få möjlighet att skapa nya relationer med andra föräldrar i området som hon är relativt nyinflyttad i.

Positiva förväntningar

En god samverkan kännetecknas av personalens positiva förväntningar på vårdnadshavarna och ett synsätt som ser föräldrar och vårdnadshavare som kompetenta (Alfakir, 2010, 2012; Skolverket, 2014). Att bli bemött med respekt, att bli bekräftad och lyssnad på är viktigt såväl för vårdnadshavare som för personal (Anderberg, 2017). Respekt innebär då att acceptera andras perspektiv-att möta människor och vara nyfiken på människors individuella förutsättningar, erfarenheter och kunskaper (Erikson, 2017). Viktigt är också att utgå ifrån elev- och vårdnadshavares perspektiv. Det handlar om att förstå hur föräldrar tänker om fritidshemmet och skolans funktion och utveckla strategier för att samverka med eleven i centrum kan ske på bästa sätt. En förutsättning för god samverkan ligger alltså i personalens kompetens att möta den mångfald av skiftande kulturella bakgrunder som finns i samhället. Det handlar då framförallt inte om kunskap om olika etniska kulturer (kulturell kompetens) utan om ett interkulturellt och normkritiskt förhållningssätt vilket läroplanen också föreskriver (jfr Lahdenperä, 2018).

Interkulturellt och normkritiskt förhållningssätt

Ett interkulturellt förhållningssätt handlar om en öppenhet mot den mångfald av språk och kulturer som elever och vårdnadshavare representerar, där människor ses och bemöts som individer, inte bärare av specifika etniska kulturer

(Lahdenperä, 2004). Alltså en strävan efter att överskrida etnocentriska föreställningar. Ett interkulturellt förhållningssätt innebär att lära sig av de människor man möter och bland annat ha kunskap om flerspråkighet och ta tillvara elevernas flerspråkiga resurser. De språk som talas i hemmet betraktas då som språk för lärande och en källa för kunskap. Lärarna uppmuntrar eleverna att använda alla sina språk och är överens om att flerspråkighet är en tillgång (Svensson & Khalid, 2017). En positiv syn på flerspråkighet innebär en förståelse för att flera språk kan utvecklas parallellt och att flerspråkighet har positiva effekter på barns språk och kunskapsutveckling. Ett sätt att främja föräldrars engagemang kan vara att involvera föräldrarna i val av litteratur på fritidshemmet. Som exempel så kan eleverna fråga sina föräldrar vilka sagor de lyssnade på eller läste som barn. Kanske har de böcker hemma de kan ta med eller så kanske det finns att låna på biblioteket. Högläsning i fritidshemmet både på svenska och på andra modersmål kan väcka nyfikenhet och intresse bland barn och föräldrar men är också ett sätt att synliggöra de språk och olika kulturer som finns i fritidshemmet. Ytterligare exempel är att ha föräldramöte, som baseras på dialog, istället för att ses som ett tillfälle för information. Genom att i mindre grupper diskutera olika teman, som bestämts i förväg av personalen i fritidshemmet, kan en förståelse för varandras olikheter möjliggöras. Fritidshemmet kan till exempel ha en lista i tamburen där föräldrarna kan påverka val av teman och lämna ytterligare förslag. Att enbart synliggöra elevers olika språk och hemkulturer i fritidshemmet eller skapa möjligheter till möten räcker dock inte. Ett interkulturellt förhållningssätt ska ses som en process som präglas av jämlikhet, respekt, öppenhet och gränsöverskridande där vi möts, lyssnar till och lär av varandra (jfr Alfakir et al, 2010; Lahdenperä, 2018). Likaså är det viktigt att se förbi stereotyper, personliga värderingar och antaganden som baseras på godtycklighet, det vill säga att ha ett normkritiskt förhållningssätt (Björkman & Bromseth, 2019). Ett normkritiskt förhållningssätt handlar om att synliggöra, diskutera och kritiskt granska de normer som förmedlas om kön, könsuttryck, etnicitet, sexualitet, religion, klass och funktionalitet. I möten, information, rutiner och samtal, synliggörs föreställningar och normer. För att få syn på sina egna förgivettagna normer så kan arbetslaget diskutera om det finns föreställningar och antaganden om till exempel vem i familjen som förväntas komma på föräldramötet, utvecklingssamtalet eller vara hemma när barnen är sjuka? Används ord i verksamheten som riskerar att befästa stereotypa könsroller och könsroller eller föreställningar om att det finns ett ”vi” och ”dom”? Det är till exempel bättre att använda elevernas namn och undvika begrepp som ”tjejer”, ”killar” eller ”svenskar” och ”invandrare” utan istället tala om och utgå ifrån att alla är olika individer med olika bakgrund, religion eller hemkultur. Genom att använda metoder för att synliggöra föreställningar och förhållningssätt, att arbeta normkritiskt, blir det också möjligt att analysera och förstå samt förändra det som sker i mötet med föräldrar och vårdnadshavare. Inom området har det tagits fram en mängd material och konkreta verktyg (se exempelvis jamstall.nu).

Avslutning

Enligt barnkonventionen (Unicef, 1989) har barn rätt att växa upp i en miljö som främjar deras möjligheter att utvecklas till sin fulla potential men alla barn har inte samma möjligheter till detta. Avgörande för barns utveckling, lärande och hälsa är att de får sina rättigheter tillgodosedda, att det finns människor runt omkring som ser, hör, bekräftar och svarar på deras behov. Lärare i fritidshem har genom sin utbildning stor kunskap om fritidshemmets uppdrag, pedagogik, barns utveckling och lärande samt inte minst barns rättigheter. Ansvar för samverkan med hemmet vilar också på fritidshemmets personal. Det sociala och relationella arbetet är en stor och betydande del av det professionella arbetet på fritidshemmet. Genom en väl fungerande samverkan med hem och vårdnadshavare utifrån skolans kompensatoriska uppdrag, ökar elevens utvecklingsmöjligheter samt för skolan att nå en högre likvärdighet.

Diskussionsfrågor:

- Vilka goda exempel på föräldrasamverkan förekommer på vårt fritidshem?
- Vilka är våra största utmaningar vad gäller samverkan med hem/vårdnadshavare inom vår fritidshemsverksamhet?
- Vilka rutiner finns för att inkludera alla föräldrar och fungera kompensatoriskt?
- Hur syns ett interkulturellt förhållningssätt i fritidshemmets verksamhet?
- Hur synliggör vi ett normkritiskt förhållningssätt i fritidshemmets verksamhet?
- Vilka är våra gemensamma riktlinjer och strategier när det gäller planering, uppföljning och utvärdering av föräldrasamverkan för fritidshemmet?

Referenser

- Alfakir, N. (2010) Föräldrasamverkan i förändring: handbok för pedagoger. Stockholm. Liber
- Alfakir, N. (2012) Skapa dialog med föräldrarna: integration i praktiken. Stockholm: Liber AB.
- Alfakir, N, Lahdenperä, P, Strandberg, M. (2010). Interkulturella föräldramöten. I P. Lahdenperä & H. Lorentz (red). Möten i mångfaldens skola. Lund: Studentlitteratur.
- Ackesjö, H. (2017). Fritidshemmet som en kontinuitetsskapande arena. I Anne Lillvist och Jenny Wilder (red.). Barns övergångar: Förskola, förskoleklass, fritidshem, grundsärskola och grundskola s. 99-116 (1:a uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Anderberg, E. (2017). Utveckla professionaliteten. I AS Pihlgren (Red). Föräldrasamverkan: att bygga tillit. Lund: studentlitteratur.

- Björkman, L., & Bromseth, J. (2019). Normkritisk pedagogik: perspektiv, utmaningar och möjligheter. Lund: Studentlitteratur
- Bris. (2019). Hur har barn det? – Om barns livssituation-trender, utmaningar och möjligheter. Årsrapport, 2019.
- Bunar, N. (Red.). (2015). Nyanlända och lärande: mottagande och inkludering. Natur & kultur.
- Bouakaz, L. (2009). Föräldrasamverkan i mångkulturella skolor. Studentlitteratur.
- Dahlstedt, M. (2017). Föräldrasamverkan i utanförskapets Sverige. I: Pihlgren, A. (red) Föräldrasamverkan. Att bygga tillit. Kapitel 5. Lund: Studentlitteratur.
- Erikson, L. (2017). Samarbete med föräldrar–konstruktiva broar och produktiva gränser. I AS Pihlgren (Red). Föräldrasamverkan: att bygga tillit, 27-48.
- Lahdenperä, P. (Red.). (2004). Interkulturell pedagogik i teori och praktik. Lund: Studentlitteratur.
- Lahdenperä, P. (2018). Interkulturalitet. [Elektronisk resurs].
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/kurser-och-utbildningar/fritidshemmets-uppdrag---webbkurs>
- Lorentz, H. & Bergstedt, B. (Red.). (2006). Interkulturella perspektiv: pedagogik i mångkulturella lärandemiljöer. Lund: Studentlitteratur.
- Markström, A. M., & Simonsson, M. (2017). Introduction to preschool: strategies for managing the gap between home and preschool. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, 3(2), 179-188.
- Månsson, N., & Osman, A. (2017). I gapet mellan hem och skola: om några somaliska föräldrars möte med den svenska skolan. I P. Lahdenperä & E. Sundgren (Red.). Nyanlända, interkulturalitet och flerspråkighet i klassrummet.
- Mörk, E., Sjögren, A. och Svaleryd, H. (2015). Hellre rik och frisk – om familjebakgrund och barns hälsa. Rapport 2015:13. Uppsala: IFAU.
- OECD. (2016). *Low-Performing Students: Why They Fall Behind and How To Help Them Succeed*. OECD Publishing.
- PISA. (2018). *Results (Volume I): What Students Know and Can Do* [Elektronisk resurs]. (2019). OECD Publications Centre.
- Rädda Barnen. (2013). På marginalen. Vardagen bakom barnfattighedsstatistiken. Stockholm: Rädda Barnen
- Simonsson, M. (2019). Samverkan med hemmet. I Elvstrand, H, Lago, L & Simonsson, M (red). *Fritidshemmets möjligheter: Att arbeta fritidspedagogiskt* Lund: Studentlitteratur AB.
- Simonsson, M, Elvstrand, H, Lago, L. (2015). Samverkan mellan hem och fritidshem ska gynna skolresultaten. *Venue*. Linköping: Linköpings Universitet, 2015. Vol. 01, s. 1-5

- SKOLFES (2014:39). Skolverkets allmänna råd om fritidshem. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2012). Likvärdig utbildning i svensk grundskola? Stockholm: Skolverket. Fritzes.
- Skolverket, (2014). Skolan och hemmet : exempel och forskning om lärares samarbete med elevernas vårdnadshavare. - 2014. - ISBN: 9789175591308
- Skolverket. (2018). Analyser av familjebakgrundens betydelse för skolresultaten och skillnader mellan skolor. Rapport 467. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2019). Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet reviderad 2019. Johanneshov: MTM.
- Stretmo, L. & Melander, (2013). Får jag vara med? Erfarenheter från ensamkommande barn och ungdomar i Göteborgsregionen och arbetet med denna grupp. FOU i Väst. Rapport 2:2013
- Svensson, G. & Khalid, I. (2017). Transspråkande för utveckling av flerspråkighet. I: Pirjo Lahdenperä & Eva Sundgren (red.), Nyanlända, interkulturalitet och flerspråkighet i klassrummet. (94–115). Stockholm: Liber.
- Svensson, M. (2017). Hoppet om en framtidsplats. Asylsökande barn i den svenska skolan.
- Tallberg Broman, I. (2009). ”No parent left behind”: Föräldradeltagande för inkludering och effektivitet. Educare; 2-3.
- Unicef. (1989). Barnkonventionen. FN: s konvention om barnets rättigheter. Unicef Sverige.